

6 Sysselsättning

I praktiskt taget all statistik som beskriver produktion och distribution av livsmedel inhämtas också uppgifter om sysselsättningen, t.ex. antal sysselsatta. Ett viktigt syfte med uppgifterna är att möjliggöra beräkningar av olika slags relations-tal, t.ex. produktion per sysselsatt och mervärde per sysselsatt. Eftersom olika statistikmaterial inte alltid tas fram på samma sätt och inte alltid med sammanfallande definitioner och avgränsningar är det svårt att "summera" statistiken till sammanfattande beskrivningar av sysselsättningen inom hela "livsmedelssektorn". För sådana beskrivningar måste man därför utgå från ett övergripande material, t.ex. SCB:s urvalsbaserade arbetskraftsundersökningar (AKU) där hela den förvärvsarbetsande befolkningen fördelas på näringsgrenar.

Urvalsförfarandet i AKU gör emellertid att redovisningarna för de "små" branscherna – sådana finns inte minst inom "livsmedelssektorn" – kan bli mycket osäkra och i vissa fall meningslösa. Därför hänvisas man till totalräkningar som SCB:s årliga registerbaserade arbetsmarknadsstatistik, RAMS (tidigare benämnt Årlig regional sysselsättningsstatistik). Denna statistik baseras för löntagare på skatteadministrationens kontrolluppgifter och för rörelseidkare på taxeringsuppgifter. Klassificering av de sysselsatta på näringsgren sker utifrån förhållandena under november månad räkningsåret. Information om bransch för det arbetsställe där personen är sysselsatt hämtas från Företagsdatabasen (FDB) vid SCB (tidigare Centrala företags- och arbetsställeregistret, CFAR) och redovisning sker enligt Standard för svensk näringsgrensindelning, SNI. Personer som både arbetat som löntagare och rörelseidkare hänförs i RAMS till den näringsgren som bedöms ha gett den högsta novemberinkomsten.

Fram t.o.m. redovisningsåret 1992 skedde specificering på näringsgren enligt SNI 69. Detta system har fr.o.m. 1993 års statistik ersatts av den nya indelningen SNI 92 (se bilaga 1). 1993 års statistik finns dock grupperad även enligt SNI 69.

I tabell 6 redovisas antal sysselsatta i "livsmedelssektorn" år 1997 och 1998 med närings-

grensgruppering enligt SNI 92. Som sysselsatta räknas de som under november bedöms ha förvärvsarbetat under minst fyra timmar (genomsnitt en timme per vecka). Som förvärvsarbete räknas inte normalt hushålls- och hemarbete eller arbete i den egna köksträdgården. Vidare har som förvärvsarbetsande inte räknats medhjälpande familjemedlemmar i familjens rörelse.

Till "livsmedelssektorn" har i tabell 6 hänförs branscher som enligt beskrivningen i SNI yrkesmässigt hanterar livsmedel eller livsmedelsråvaror. SNI är emellertid utformad på ett sådant sätt att en entydig avgränsning av den tvärsektor vi vill kalla "livsmedelssektorn" inte är möjlig. Exempelvis får vi inte med personer som arbetar med

- lejda livsmedelstransporter
- förpackningar till livsmedelsindustrin och handeln
- produktion av insatsvaror till jordbruket
- produktion av insatsvaror till livsmedelsindustrin
- livsmedelsförsäljning i t.ex. varuhus
- statlig administration av jordbruk och fiske
- branschens intresseorganisationer
- jordbruk som har sin huvudsakliga verksamhet i annan näringsgren.

Förutsättningarna för undersökningen har under senare år ändrats i en del avseenden vilket påverkar möjligheterna till tidsmässiga jämförelser. Detta beror på att ett förhållandevis stort antal personer inte kan hänföras till näringsgren genom att företaget eller arbetsstället inte återfunnits i FDB. År 1985 var antalet sådana personer totalt 172 315 (4,0 procent av samtliga sysselsatta). År 1998 uppgick antalet till 98 000 (2,5 procent av samtliga sysselsatta). Fram t.o.m. 1990 kunde en viss del av dessa personer hänföras till näringsgrenen jordbruk m.m. (21 000 personer år 1990), eftersom de konstaterats ha haft inkomst av jordbruksfastighet (varav en del verksamma enbart inom skogsbruk). Efter skatteomläggningen 1991 finns inte längre denna möjlighet.

Ändringar har också under årens lopp skett i reglerna för vilka företag som skall ingå i CFAR/FDB. Bl.a. har tidigare inte ingått företag som inte varit redovisningsskyldiga för mer-

Sysselsättning

värdeskatt. Fr.o.m. 1997 är dock alla företag mer värdeskatteskyldiga från första kronan, dvs. registret omfattar detta år samtliga juridiska och fysiska personer som bedriver något slag av affärs- mässig verksamhet. Denna ändring har dock haft obetydlig effekt på antalet sysselsatta enligt RAMS

Ändringarna i underlaget till RAMS försvårar möjligheterna till en beskrivning av den faktiska sysselsättningsutvecklingen inom "livsmedels- sektorn" under en längre period. Därför lämnas i tabell 6 bara uppgifter för 1997 och 1998. Den un-

derskattning av sysselsättningen som blir resultatet av att företag inte kunnat återfinnas i FDB bedöms vara störst för jordbruket och fisket. Enligt SCB:s arbetskraftsundersökningar (AKU) och annat material torde det faktiska antalet sysselsatta inom jordbruket vara ca 90 000 personer och inom fisket ca 3 000 personer. Exempelvis arbetade enligt Lantbruksregistret (LBR) 96 000 personer mer än 450 timmar per år med jordbruk på företag med mer än 2,0 hektar åker år 1997. Av dessa arbetade 66 000 mer än 900 timmar.

Tabell 6
Sysselsatta minst en timme/vecka inom olika livsmedelsbranscher 1997 och 1998 enligt SNI 92
Number of employed persons at least one hour/week in different branches of the food sector in 1997 and 1998 according to SNI 92

SNI 92		1997		1998	
		Totalt	Andel kvinnor, procent	Totalt	Andel kvinnor, procent
	Jordbruk, jakt och service i anslutning här till	60 845	24,8	59 089	24,6
01.1-3, 9 (exkl. 01.122, 124, 228, 251, 253)	Jordbruk m.m. (växtodling, djurskötsel, blandat jordbruk, småbruk) ¹	52 542	23,7	50 915	23,4
01.4	Service till jordbruk utom veterinärverksamhet	7 849	33,0	7 703	33,3
01.251, 253	Renskötsel och biodling	400	16,8	433	15,9
01.5	Jakt och viltvård (inkl. service)	44	22,7	38	18,4
	Fiske m.m.²	1 051	10,7	1 037	9,5
05.01	Fiske	755	6,9	768	5,6
05.02 (exkl. 05.025)	Vattenbruk	296	20,3	269	20,4
	Livsmedels- och dryckesvaruindustri	65 540	38,0	67 568	37,8
15.1	Slakterier och köttvaruindustri	15 591	33,3	15 877	33,5
15.2	Fisk- och fiskberedningsindustri	2 144	49,9	2 109	48,3
15.3	Frukt-, bär- och grönsaksindustri	3 990	38,3	4 230	37,8
15.4	Olje- och fettvaruindustri	1 621	30,8	1 693	31,5
15.5	Mejerier och glassindustri	8 675	28,9	9 007	29,9
15.6	Kvarnprodukt- och stärkelseindustri	1 531	28,2	1 498	29,9
15.81, 82	Bagerier, knäckebröds- och kexindustri	16 799	47,8	17 191	47,7
15.83	Socketindustri	1 399	21,7	1 269	23,0
15.84	Choklad- och konfektindustri	4 531	50,9	4 406	51,9
15.85-89	Övrig livsmedelsindustri	4 020	41,1	4 037	40,6
15.91, 92	Spritdrycksindustri och råspritsbrännerier	518	31,3	529	34,6
15.93-95	Vin- och fruktvinindustri (inkl cidertillverkning)	294	28,2	258	27,1
15.96, 97	Ölbryggerier och mälterier	1 648	27,3	2 114	22,9
15.98	Mineralvatten- och läskedrycksindustri	2 779	25,7	3 350	22,7
	Parti- och agenturhandel utom med motorfordon	31 015	29,1	31 519	29,5
51.11, 17	Agenturhandel med jordbruksråvaror, levande djur, livsmedel m.m.	1 216	37,8	1 231	37,6
51.21, 23	Partihandel med spannmål, utsäde, djurfoder, levande djur	3 980	27,6	4 015	27,8
51.3 exkl. 51.35	Partihandel med livsmedel och drycker	25 819	28,9	26 273	29,3
	Detaljhandel utom med fordon, reparation av hushållsartiklar och personliga artiklar	81 180	71,4	82 613	71,3
52.11	Detaljhandel med brett sortiment, mest livsmedel, drycker och tobak	69 481	72,4	70 924	72,2
52.2 exkl. 52.26	Specialiserad butikshandel med livsmedel och drycker	11 699	65,3	11 689	65,7
	Hotell-, restaurang- och cateringverksamhet m.m.	82 147	57,2	87 080	57,1
55.111, 3, 4	Hotell-, restaurang- och barverksamhet (exkl. hotell utan restaurang)	74 447	56,3	78 577	56,2
55.5	Drift av personalmatsalar, catering och centralköksverksamhet	7 700	65,9	8 503	65,1
	Summa livsmedelssektor³	321 778	47,8	328 906	48,1
	Ej specificerad verksamhet	102 192	49,5	98 413	47,0
	Samtliga näringsgrenar	3 813 221	47,4	3 929 974	47,4

1) Det faktiska antalet sysselsatta torde vara ca 90 000 personer.

2) Det faktiska antalet sysselsatta torde vara ca 3 000 personer.

3) Det faktiska antalet sysselsatta torde vara större.

Källa: SCB, RAMS.

Källor:

Tabell 6. Uppgifterna har hämtats från registret till SCB:s registerbaserade arbetsmarknadsstatistik, RAMS. Grundtabellerna i RAMS finns samlade i det årliga statistikpaketet AMPAK, där uppgifter för län och kommun är tillgängliga.

Annat källmaterial:

Sysselsättningsuppgifter enligt arbetskraftsundersökningarna (AKU) redovisas sedan 1970 varje månad, kvartal och helår i SCB:s Statistiska meddelanden. Senaste årsmedeltal återfinns i AM 12 SM 0001, "Arbetskraftsundersökningarna 1999". Statistik över jordbrukets sysselsättningsförhållanden har redovisats i Statistiska meddelanden J 30 SM 9803, Rapporter från Lantbrukets företagsregister 1997, "Sysselsatta i jordbruket 1997".